

Znameniti predniki Vašega Veličanstva prihiteli so večkrat oboroženi na pomoč habsburški dinastiji, da jo obvarujejo temelje podkopajočih elementov. Zdaj, Vaše Veličanstvo, ni treba prijeti za meč, dovolj je še na razoroževalni konferenci se Vaše Veličanstvo s svojo močno besedo oglasi v obrambo 25 milijonov Slovanov, s čimur se pomore monarhiji in dinastiji, katere jedina vpora proti besnosti Nemcem in Madjarov so Slovani.

Tako „La Pensée Slave.“ Priobčili smo ta odlomek iz odprtega pisma ruskemu carju, ker je pismo v slovanskem časopisu obudilo splošno zanimanje.

Politični pregled.

§ 14. — Vladanje s pomočjo § 14. naše ustave se je že začelo. Zadnje dni je izšla na podlagi tega paragrafa izdana cesarska naredba, s katero se je uveljavil rekrutni zakon za l. 1899.

Nagodba — Vsled kompromisa, ki je bil sklenjen v ogerskem parlamentu, je postalo vprašanje v nagodbi zopet aktuvelno. Po tem kompromisu se uveljavi nagodba na ta način, da jo Ogerska samostojno podaljša do l. 1904., v Avstriji pa se uvede v § 14. Nagodba torej ne bo več pogodba mej državama, ampak vsaka državna polovica jo l. 1904. lahko raztrga. S tem je zadan prvi udarec dualizmu.

Pogajanja z Italijani. — Vlada se je posredovanjem dr. Kathreina začela pogajati s tirolskimi Italijani zaradi njih v stopa v deželni zbor. Čuje se, da so Italijani pripravljeni vstopiti, če se uvedejo narodne kurije. Rešitev tega vprašanja za Tirolsko bo prejudic za rešitev narodnega vprašanja na Štajerskem in na Koroškem.

Ogerko ministerstvo je že prevzelo vlado. Predsednik je zmerni Szell. Nova sta samo trgovinski minister Hegedüs in pravosodni minister Plotz. Ministerstvo je sestavljeno iz samih pristašev liberalne stranke, in se imenuje v šali „Banffyjevo ministerstvo brez Banffyja.“ Vsled te premembe v vladi se je Apomijijeva stranka pridružila vladni stranki.

Francija. — Na dan pogreba prezidenta Faurea sta poslanca Derouléde in Habert prouzročila smešno komedijo. Nagovarjalo sta vojaštvo na punt. Vlada je Derouléda vsled tega zaprla in zajedno začela odločno postopati proti monarhistom.

Volitve v grško poslansko zbornico so izpale zelo nepovoljno za sedanjo vladajočo stranko Delyamistov. Ta stranka namreč ni izgubila samo absolutne večine, marveč se je tudi tako zelo zmanjšalo število nje članov, da bo zavzemala nadalje le četrto mesto v zbornici. Izid volitev je po poročilu lista „Journal Asty“ naslednji: Izvoljenih je 112 somišljenikov, Teotokisa, 36 vladnih kandidatov, 25 Delyamistov, 36 neodvisnih, 13 pristašev Deligiorgisa, 6 Dragumistov in 3 Rallisovi somišljeniki. Samo 25 mož ima torej dosedaj najmočnejša stranka. Največji poraz je doživela v Atenah, kjer je nje vodja in glavni kandidat general Smolenski propadel z vsemi svojimi tovariši. Največji dobiček od zadnjih volitev imajo Trikupisti ali somišljeniki Teotokisa, akoravno tudi ne razpolagajo z absolutno večino. Ker pa ima sedanja Zaimisova vlada le 36 somišljenikov v poslanski zbornici, je splošna kriza neizogibna. Sedanja vlada bo ostala nadalje na krmilu le tedaj, ako se prikloni Trikupistom.

Prememba vojaških določeb. — Ministerstvo za dež brambo je premenilo nekatere bistvene vojaške določbe.

Tako se bodo „na družinske razmere“ le tedaj ozirali, ako je na pr. od dveh bratov jeden nesposoben za delo in zaslužek ali če je gotovo, da je drugi brat dobil nizko številko in gotovo pride k naboru. Jednoletni prostovoljci na svoje troške bodo morali na leto plačevati za orožje 18 kron, za hrano 240 kron, za obleko 90 kron, za izposojenega konja in vzdrževanje 480 kron, za konjsko opravo 24 kron. Pogoji za jednoletne prostovoljce veljajo v prihodnje tudi za medicinece, farmacevte in veterinarje.

Vojaški novinci. — Wiener Ztg. je objavila na podlagi § 14 cesarsko naredbo, s katero se za leto 1899 podaljša določeno število vojaških novincev, ter dovolijo vojaški nabori.

Loubetovo sporočilo in njegov program. Z največjo nestrpnostjo so pričakovali francoski krogi pa tudi ostali svet sporočila novega predsednika francoske republike, v katerem bo Loubet razvil svoj program. Toda ne samo pričakovali, marveč tudi narekovali so gotovi strankarski voditelji, kaj naj bo vse zapovedano v predsednikovem sporočilu. Tako je mej drugimi v ime nove lige „La patrie française“ resno svetoval Coppée v svojem listu, naj predsednik pripozna ligo in odobri njene namene ter formalno izjavi, da bo skušal konec storiti agitaciji Dreyfusovcev in vestno čuval politično moralo, ker sicer ne bo miru v deželi. Toda na te zahteve se Loubet ni dosti oziral, kakor je razvidno iz poročila samega, katero je min. predsednik Dupuy dne 21. feb. prečital v obeh zbornicah. Novi predsednik prosi najpreje podpore senata in zbornice, da bo mogel biti kos velikim dolžnostim, potem pa pravi: Predsednik bo posvetil vse svoje moči varstvu in izvrševanju ustavnih določil. Redna izročitev oblasti je nov dokaz zvestobe Francije za republiko. To je najboljše znamenje posebno za sedanje dni, ko nekateri izgubljeni skušajo omajati zaupanje dežele do svojih naprav. Narodna skupščina z dne 18. januv. je izjavila željo, da se čim preje pomire duhovi in zjedinijo vsi republikanci. Kot srasten somišljenik načel francoske revolucije in regima svobode bode neprestano skrbel, da najde parlament v njem pri tem prepotrebem delu vedno potrebno podporo. Sporočilo naglašja dalje, da treba parlament, oodna oblastva, vlado in narodno armado jednako spoštovati. Spominja dalje del republike, ki zagotavljajo svobodni mir, ki so osnovala veliko kolonialno državo in naklonila deželi veliko prijateljstvo in zveze v inozemstvu. Srečnega se bom štel, sklepa predsednik Loubet, ako bom s pomočjo jedinstva, kateri hočem z vsemi silami pospeševati, pripomogel v okviru po ustavi mi zajamčevanih pravič, katerih si ne bom dovolil kratiiti, do vresničenja naših skupnih nad in utrditve republike. Najvažnejša v tem sporočilu je pač izjava Loubetova, da je strasten somišljenik revolucionarnih načel in regima slobode, s katero pač ne bodo zadovoljni mnogi francoski krogi.

† **Grof Rechberg.** Minulo soboto po noči je umrl na svojem posestvu Kettenhof pri Schwechat-u 93 let stari grof Rechberg, ki je ministroval v Avstriji v dobi od 1859 do 1864 v najbolj zmedenih razmerah. Rojen je bil leta 1806 v Regenu ter je že leta 1828 kot poslaniški atašej vstopil v avstrijsko državno službo. V letu 1855 je bil imenovan avstrijskim zveznim predsedstvenim poslanikom in tedaj je prišel v ožjo dotiko z Bismarckom, s katerim sta se s početka precej dobro razumela, pozneje pa je bil grof Rechberg Bismarckov največji nasprotnik. Početkom italij. vojne v l. 1859 je bil imenovan Rechberg kot naslednik barona Buola zunanjim ministrom, kateri portfelj si je obdržal do 27. oktobra 1864. Tedaj mu je cesar podelil red zlatega runa. Od tega časa nadalje se je mož popolno odtegnil javnosti, le kake dva ali trikrat je prišel v gospodsko zbornico in delegacije, kjer je poskušal opravičiti svojo politiko. Pri neki taki priliki mu je vojni mir baron Kuhn očital, da Avstrija v letih 1860—1866

le vsled njegove politike toliko izdala za vojne namene. V javnosti je grof Rechberg ostal v spominu le še kot nasprotnik kneza Bismarcka.

Regulacija učiteljskih plač na Štajarskem. — Dežodbor je že formuliral svoje predloge, kako se naj regulirajo plače. Povsem pravični sestav po personalnih razredih se perhoreseira in hoče se obdržati sestav krajevnih razredov s sedanjimi postavki 600, 700 in 800 gld. (Gradee 900 gld.) Za poboljšek se predlaga a) 100 gld. aktivitetne doklade (ki se pa ne všteta v pokojnino) za definitivno nameščeno učiteljsko osebje; b) starostne doklade te vrste so v tem smislu zvišati z onim dnevom, ko dobi zakon veljavo c) jednorazredničarjem se pripozna opravn. doklada 50 gld. voditeljem večrazrednic pa za vsak daljni razred 25 gld. več, toda skupno oprav. doklada ne sme presegati 200 gld. Ravnatelj meščanskih šol dobi 250 gld. funkcijske doklade. Starostne in funkcijske doklade se všteta v pokojnino, aktivitetna doklada pa ne d) Definitivno nameščenim učiteljem na meščanskih šolah se pripozna za 200 gld. višja plača, kakor ljudskim učiteljem v istem kraju. e) Učne osebe, ki so dosegle sicer že spričevalo učne usposobljenosti, a nimajo definitivnega mesta. dobo kot prov. učitelji (ice 600 gld. oni, ki nimajo le spričevalo zrelosti), pa kot prov. učitelji (ice) 420 gld. nagrade. Pomožni učitelji brez vsakega spričevala(!) dobe 360 gld nagrade. f) Mesta podučiteljev(ice) se opustè.

Kriza v Španiji postaja z vsakim dnem bolj akutna, čim dalje se vleče razprava o špansko-ameriški mirovni pogodbi. Kriza v Sagastovem ministerstvu sicer še ni nastopila, toda gotovo ne bo trajalo dolgo, da se popolnoma omajo stolci sedanjega kabineta. Pri volitvi komisije, ki bo razpravljala o filipinskih predlogih, je sicer zmagala vlada v toliko, da so bili v štirih izmed sedmih oddelkov izvoljeni njej prijazni in naklonjeni senatorski člani, toda v plemenu senata in zbornice nima zagotovljene večine. Toda tudi v slučaju, ako bi Sagasta v parlamentu prodril z neznatno večino, bi s tem ne bilo dokazano, da vživa zaupanje prebivalstva. Dokaz zato so tisoči brzojavk, ktere je iz raznih delov dežele prejel opozicijski govornik v senatu grof Almenas. Velika večina prebivalstva v Španiji je prepričana, da vlada ni pravilno postopala, in da so vojskovodje zelo mnogo zakrivili v kvar Španije. Najsi bodo trditve grofa Almenasa tudi pretirane, gotovo je, da se je storila tedaj velika napaka, ko se je izročilo sovražniku mesto Santagio, posebno pa, ko so kapitulirale vse vshodnokubanske garnizije, ki nasprotnika niti videle niso.

Obrtnija.

Preskrbljenje delavcev.

(Spisal J. S.)

V naših postavodajočih zborih vidili smo v zadnjem času dogodke, katerih si pred kacimi 10 leti zunaj delavcev, ki so se za svoje pravo borili, nikdo niti domisljeval ni. Stvar je sicer naravna. Za časa liberalnega sistema se za delavca nihče ni brigal. Podlago mančesterskega liberalizma je ta, prepuščati slehernega svoji usodi; vsaj ima prostost, če zna in more, postati tudi milijonar in potem je privilegiran po svojih delavnicah in tovarnah zatirati in stiskati revnega delavca, kakor se je popreje njemu godilo. Zato se pa tudi ves čas, kar je gospodoval liberalni kapitalizem, ni najmanjše stvari zgodilo,

kar bi služilo v gmotni prid, bodisi malega obrtnika ali pa delavca.

Preobrat vladnega sistema in rastoče socijalno gibanje mej delavci, katero je šestokrat že prekoračilo postavne meje, dalo je našim državnikom povod, poprijeti se tega važnega vprašanja.

Glavne pritožbe delavcev obstoje v tem, da si pri najboljši volji ni v stanu prihraniti kaj, za take čase, kedar delati ne more. V obče je ta trditev popolnoma resnična. Našim obrtnikom ni treba gledati na to, da so pri enem ali drugem častne izjeme v tej zadevi, pogled mej svet, posebno pa v industrijalne kraje, kjer vlada in gospodari velik kapital, pokaže nam takoj, da plača delavcev v takih krajih ne znaša niti toliko, da bi jim bilo moč živeti. Od tam prihaja socijalizem — se širi in poprime tudi delavcev, kateri so v boljših okoliščinah. Toda koliko je teh? Če so tudi zaslužki v kaki živahnejši dobi večji, kako hitro to mine. Nikakor pa ne zadostujejo, da se delavec prihrani, da je v bolezni in starosti preskrbljen.

Enako se godi v velikej večini tudi današnjim malim obrtnikom in vsacemu, kedor je žrtva kapitalu. Toda o tem govorili bomo drugikrat.

Razločiti hočemo le, kaj je državo pripravilo k temu, da izpolnuje Lassalejev princip, po kojim ima država dolžnost skrbeti za one, ki vsled današnjega družinskega reda nimajo moči, sebe in svoje varovati proti lakoti in bedi.

Z osnovanjem bolnišnih in invalidnih blagajnic storili so sicer delavci že marsikaj sami v svoj prid. A v obče to ne zadostuje. Poprimejo se takih blagajnic večinoma le postarani in slabotnejši ljudje, a mladi delavci, ki nimajo še stalnega bivališča ter tudi ne toliko bojazni da zbolijo, odtegujejo se tem prostovoljnim društvom, in so tako uzrok, da delavske bolnišne blagajne ne morejo storiti za svoje bolnike toliko, da bi jih preskrbele. Kajti podpora od 2—4 gld. na teden gotovo ne more zadostovati bolniku, še manj pa, če ima družino. Egoizem mlajših delavcev ima torej vsekako pri tej stvari precej krivde. Kar pa zadene invalidni oddelek teh blagajnic je napredek v tej stroki skoraj nemogoč, in torej večinoma že oproščen. Za preskrbljenje delavcev, ki se ponesrečijo ali pa oslabijo, da za delo več zmožni niso, ne morejo taka društva nič storiti. Tukaj je treba vseh, in to ne le delavcev, marveč tudi gospodarjev.

Z določbo § 121 nove obrtne postave, po kateri se zadrugam naloži dolžnost osnovati bolnišne blagajne, ter zaveže mojstre za slehernega svojih delavcev vplačevati gotov donesek v blagajno, storila je država prvi korak na tem polju. Geslo kapitalizma, da je podvzetnik vse skrbi svojega delavca prost v istem trenutku, ko ne more več delati, je odvrženo, ž njim pa tudi preje tako čislani Schulze Delischtev princip. Pomagaj si sam, pomagal ti bo Bog! In sedaj predložila je v državnem zboru vlada načrt postave, po katerem bodo tovarniški podvzetniki zavezani, da osnujejo mej sabo zavarovalnice proti ponesrečenju delavcev v tovarnah. To je drugi ko-